

Et 100 års jubilæum i Solrød sogn

- Solrød kirkes overgang til selveje 1910

Af Bent Hartvig Petersen

Den 18. februar kan Solrød sogn fejre et 100 års jubilæum for den over 800 år gamle Solrød Landsbykirke.

Det er på denne dag 100 år siden, at kirken overgik til "selveje" og blev overdraget til menighedsrådets administration og ansvar

Historien forud

Forhistorien er kort beskrevet denne:

Landsbykirkerne i Danmark har altid haft forskellige ejere, der havde kirken som en indtægtskilde, idet de havde den såkaldte tiendeindtægt fra sognebørnene, og kirkerne var simpelt hen gods der blev handlet med og som skulle give overskud. Kirken i Solrød, hvis ældste dele er fra slutningen af 1100-tallet, kom efter Reformationen i 1536 til at høre til Kronen, men efter 1687 havde den flere ejere, indtil den i 1795 blev købt af Vallø Stift, der ejede adskillige kirker i Østsjælland. Tiendejerne havde ligeledes indtil grundloven i 1849 ret til at ansætte præsterne. Menighedsrådet har i dag stadig Valløs synsprotokol fra 1863 i brug, og i denne kan vi se, hvilke beløb bønder og husmænd skulle betale i årlige tiendeydelser. Den samlede

Et 100 års jubilæum i Solrød sogn

- Solrød kirkes overgang til selveje 1910

tiendeydelse blev i året 1863 opgjort i tønder byg og udgjorde i alt 146 tønder, 1 skæppe og ½ fjerdingkar.

Kirketiendeejerne skulle så selv vedligeholde kirken, og det kneb gevaldigt med vedligeholdelsen mange steder. Solrød kirke har nok heller ikke været i for god stand, idet vi ser i synsprotokollen, at Vallø meget tit ved det årlige syn ganske bekvemt konstaterer, at der hverken er nye eller gamle "mangler". Men da menighedsrådene kommer ind i billedet i 1903, stiger mængden af konstaterede mangler ved de årlige syn af kirke og kirkegårde.

Men det hører dog også med i billedet, at Vallø stift i år 1900 for egen regning udlagde et areal på 4000 kvadratalen (1432 m²) til den første del af den nye annekskirkegård i den østlige ende af landsbyen.

Kultusminister
I. C. Christensen

Den første Venstre-regering efter "systemsiftet" i 1901 tog fat på at få nyordnet hele den kirkelige lovgivning. Den drivende kraft var "degneren fra Hee", kirke- og undervisningsminister(kultusminister) I.C. Christensen (ham som karikaturtegnerne udstyrede med en ræv bag øret). Han lagde ud med en lov om oprettelse af menighedsråd den 15. maj 1903, og denne lov blev grundstenen til det nuværende folkekirkelige demokrati. Det blev en forsøgslov, der skulle gælde i 6 år, og først i 1912 kom der en endelig lov om menighedsråd, hvor menighedsrådene fik medbestemmelse (indstillingsret) til ansættelse af præster.

Et 100 års jubilæum i Solrød sogn

- Solrød kirkes overgang til selveje 1910

Kirken set ca. 1910 fra Den Lille Gades udløb i Yderholmvej, der endnu føres i en bro over Solrød Bæk.

Men det skal fremhæves, at ved valgene til de nye menighedsråd i 1903 fik både kvinder og ubemidlede tjenestefolk for første gang valgret. De måtte som bekendt vente til 1908 for at få lov at stemme til sognerådene, og helt til den nye grundlov i 1915 for at få lov at stemme til Rigsdagen.

Samtidig med loven om menighedsråd i 1903 kom der en lov om tvungen afløsning af den gamle tiendeordning. Denne lov trådte dog først i kraft i 1908, og herefter kom der landet over gang i en proces, der skulle overføre ejerskabet af kirkerne til de lokale menighedsråds forvaltning og ansvar.

Loven gav de hidtidige kirketiendeejere en betaling svarende til 25 gange et års tiendeindtægter. Sognene skulle betale 18/25 og staten de resterende 7/25 af denne kompensation.

Overdragelsesforretningen

Nu er vi så fremme til den 18. februar 1910, og protokollen indeholder en afskrift fra Tune - Ramsø Herreders synsprotokol, der fortæller om overdragelsen fra kirketiendeejeren Vallø Stift til "Tilsynet med Solrød Kirke". Tilstede ved mødet var Vallø stiftforvalter Krag, sognepræsten i Havdrup-Solrød K. K. Kring, provst A. Kjølhede, og fra menighedsrådet gårdejer Hans Mortensen og kirkeværgen mejeribestyrer Frederik Øder.

Vi læser, at samtlige tilstedeværende "blevne gjorte bekiendte" med Ministeriets cirkulære af 4. april 1908 om tiendeafløsningen samt med en del andre tilhørende bekendtgørelser. Tiendeafløsningssummen blev fastsat til 13.150 kroner og kirken

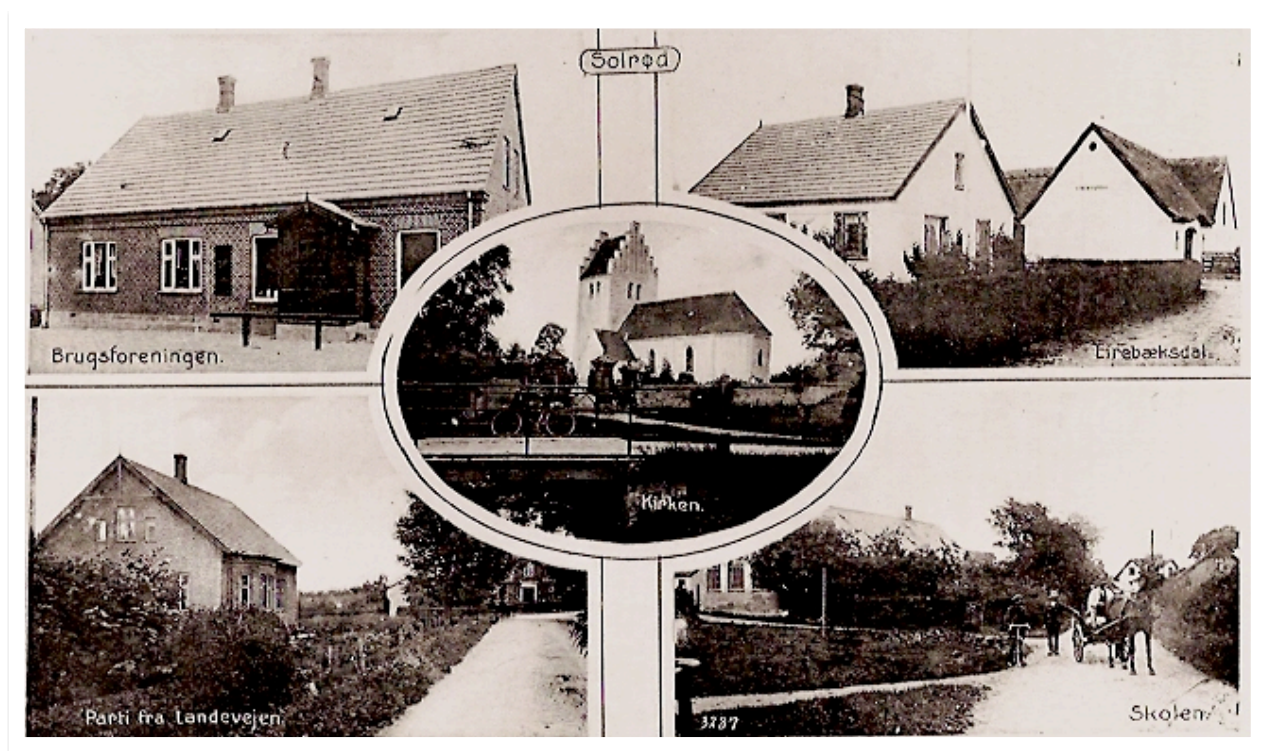
Et 100 års jubilæum i Solrød sogn

- Solrød kirkes overgang til selveje 1910

tildeles renterne af denne sum til vedligeholdelse fremover. Endvidere tildeltes kirken årligt det enorme beløb af 6 kr. og 33 øre for afløst pligtarbejde. Kirkens protokol, 2 assurancepolicer og en overenskomst vedr. kørselspligtens afløsning blev afleveret fra Vallø til menighedsrådet. Den officielle overdragelsesdato blev ført tilbage til 1. januar 2010, og det konstateredes, at samtlige i sidste syn anførte mangler "vare afhjulpne". Eneste undtagelse var, at prædikestolen skulle males, og der blev henlagt en særlig sum penge hertil, hvorefter kirken erklæredes for afleveret og i øvrigt blev fundet i god stand.

Nu blev kirken så menighedsrådets ansvar, og vi kan i samme protokol så læse, hvad menighedsrådet foretog sig efter overtagelsen. Vi ser, at mængden af konstaterede mangler er stigende i årene efter 1910, og at menighedsrådet sætter mange arbejder i gang for at vedligeholde den gamle kirke. I forhold til i dag var budgetterne beskedne, og for året 1910 opgøres indtægterne til 431 kr. og udgifterne til 234 kr.

Set bagud må det nok betragtes som et held for kirkebygningens tilstand, at lokale folk i menighedsrådet ved overtagelsen for 100 år siden blev forpligtet til at bevare og vedligeholde vor 800 år gamle landsbykirke for eftertiden.

Postkort der viser, hvordan der så ud i Solrød landsby omkring 1920. Vi ser kirken i midten og udenom bl.a. brugsforeningen og hovedskolen set fra den nuværende Solrød Byvej. Billedet er taget efter 1913, hvor brugsen blev ombygget.

"Landevejen" er vejen gennem byen, dengang kaldet Store Gade.

Et 100 års jubilæum i Solrød sogn

- Solrød kirkes overgang til selveje 1910

Kildehenvisninger:

Synsprotokol for Solrød kirke [Vallø Stift 1863]

Danmarks Kirker, Solrød kirke, Tune Herred

Liselotte Malmgart: Vilkår for liv og vækst – Menighedsrådsloven 1903-2003 [2003]

Fotos fra Solrød lokalhistoriske arkiv